

פחד דוד

פרשת שמות

כ"א טבת תשע"ו

799

י"ל ע"י מוסדות "אורות חיים ומשה" ישראל

בנשיאות בנש"ק מורנו ורבנו הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

בן הצדיק המלובן רבי משה אהרן פינטו זצ"ל ונכד הצדיק הקדוש המלובן רבי חיים פינטו זיע"א

ירושלים תל אביב חיפה באר שבע

הדלקת נרות 16:10 | 16:14 | 16:24 | 16:29

מוצאי שבת 17:26 | 17:28 | 17:25 | 17:30

רבינו תם 18:04 | 18:00 | 18:00 | 18:05

משכיל לדוד

מעלת וכח התפילה

אפשר עוד לתקן, ומשמע שלחזקיהו המלך יש עדיין הזדמנות להתפלל לה' שיעביר את רוע הגזירה, שכאמור, אף ברגעים הקשים ביותר אסור להתייאש מן הרחמים, אם כן מדוע הנביא טוען כלפי המלך שכבר מאוחר ואין אפשרות לתקן. וכמו כן היינו מצפים לכל הפחות שישעיהו הנביא יעתיר בתפילה בעבור חזקיהו המלך לנוכח עצבותו הרבה ולא ייאשו מלכתחילה.

ונראה לבאר הדברים, שאינה דומה תפילת האדם על עצמו לתפילת אחרים עליו. ישעיהו הנביא ידע שברגעים אלו, עת נגזרה הגזירה, רק בכוח תפילתו של חזקיהו המלך לשנות את המצב, היות ותפילתו לבטח תבקע ממעמקי ליבו ותאמר במלוא העוצמה והכוונה הראויה, ומכיוון שתפילתו של חזקיהו יכולה לפעול הרבה יותר מתפילת ישעיהו, וזאת משום שתפילת האדם על עצמו היא המועילה ביותר, לפיכך ישעיהו אינו מעתיר בתפילה עבור המלך, היות והוא רצה שחזקיהו יזעק אל ה' בצר לו, ובכך יעביר מעליו את רוע הגזירה ולא יסמוך על תפילת הנביא.

וזכה חזקיהו שיתחדש החידוש על ידו ויהיה כלל עבור עם ישראל, שאין לו לאדם להתייאש מן הרחמים בכל עת ובכל מצב. וישעיהו הנביא לא זכה לכך, היות והוא פגם בלשונו בכך שאמר לקב"ה "בתוך עם טמא שפתים אנוכי יושב", ומשום שישעיהו דיבר סרה על עם ישראל והטיל בהם דופי, לא זכה שיתחדש החידוש הזה על ידו - אלא רק על ידי חזקיהו המלך, שלמרות מצבו הקשה לא התייאש מן הרחמים, אלא זעק אל ה' יתברך בשארית כוחותיו הדלים.

נאמר - "אל תהיה תפילת הדיוט קלה בעיניך", שלעיתים אדם מחשיב עצמו כהדיוט וממעיט מערך עצמו, ועל כן הוא אינו פונה להקב"ה בתפילה, מפני שחושב הוא שאין בכוח תפילתו לעזור ולפעול במרומים. אך כפי שאמרנו, תפילת האדם על עצמו היא הטובה והמועילה ביותר, היות והיא נובעת ממעמקי הנפש פנימה, ויוצאת מן הרבדים העמוקים של הלב. ובזמן שהאדם מתפלל על עצמו, הוא מתקשר בתפילתו לכלל עם ישראל, ולכן גם אם הוא אינו זכאי מפאת עצמו שתפילתו תתקבל ותענה ברצון, הרי שזכות כלל הציבור עומדת לפניו ועושה רושם גדול בשמים. ולפיכך על כל אדם ואדם, הגם שהוא מחשיב עצמו כפשוט ביותר, לפנות בתפילה לה' יתברך, משום שאף אם הוא אינו זכאי שתפילתו תענה בזכות עצמו, הרי יתכן שמשמים יענו לו בזכות כלל ישראל.

וזוכר אני את אבי זיע"א, שתמיד היה עסוק בתפילה ומעורר רחמי שמים בעבור עם ישראל, ארץ ישראל והגאולה השלימה. ובטוחני שאם היה אדם שלא היה ראוי שתפילתו תתקבל בזכות עצמו, הרי שזכות תפילתו הזכה והטהורה של אבי זיע"א, ודאי עמדה לו וזכה להיענות מן המרומים. ובהליכת אדם לצדיק הוא זוכה לישועה, גם מחמת תפילת הצדיק וגם מחמת שביטל עצמו ובא לפני הצדיק.

"ויהי בימים הרבים ההם וימת מלך מצרים ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו ותעל שועתם אל האלוהים- מן העבודה". (שמות ב, כג)

עם ישראל זועקים אל הקב"ה בשל טורח השעבוד ששעבדום מצרים, ומבואר בתורה שהקב"ה שומע את נאקתם שזוהי התפילה. כמו כן מזכר בפסוקים הברית שכתת הקב"ה עם האבות הקדושים בדבר גאולת עם ישראל ממצרים.

והנה כל ענין שיעבוד מצרים היה בבחינת גזירה מאת ה', והקב"ה הבטיח לאבות שלאחר ארבע מאות שנות שיעבוד עם ישראל יזכה להיגאל ביד רמה, בזרוע נטויה וברכוש גדול. ותמהתי, האם בני ישראל לא היו נגאלים לולא תפילתם, הרי יציאת מצרים היתה בתוך הברית שכתת הקב"ה עם האבות, שלאחר השעבוד תבוא הגאולה, ומשמע שהגאולה תבוא בכל אופן בלא תנאי מסוים - כגון תפילה, ואם כן למה התורה מדגישה שהקב"ה שומע את שוועתם ותפילתם של עם ישראל - ורק אז נאות לגואלם, ונראה מלשון הפסוק שרק בזכות התפילה זכו להיגאל, והדברים טעונים ביאור.

ונראה להשיב, שכל מהות הגאולה היתה על מנת ליצור קשר בין עם ישראל לבוראם, ולולא אותו הקשר אין לגאולה שום תועלת או משמעות. והתפילה כידוע מקשרת בין האדם לקונו, לפיכך בזה שעם ישראל צעקו אל הקב"ה, הם זכו להיגאל מתוך חיבור ושייכות לה' יתברך, שהתפילה היא זו שיצקה תוכן ומשמעות לגאולתם, שאלמלא כן לא היו זכאים לקבל את התורה. ואם כן בודאי שאף לולא התפילה היו נגאלים, מכוח הברית שכתת הקב"ה עם האבות הקדושים, אך תפילת בני ישראל אל הקב"ה גרמה לכך שגאולתם תעשה באופן מושלם, ומתוך תחושה שהכל בא ממנו יתברך, ועל כן טרחה התורה לציין ולהזכיר את תפילת עם ישראל לקב"ה לפני הגאולה.

ומובא בגמרא (ברכות ז, א) שישעיהו הנביא בא לחזקיהו המלך ואמר לו שהוא עומד למות, ולא רק שוטלים ממנו את חיי העולם הזה, אלא שהוא גם אינו זכאי לחיי העולם הבא, היות והוא לא נשא אשה מימיו וביטל אחת ממצוות התורה. וכאשר חזקיהו שומע זאת הוא מתחיל לבכות ושואל מאת ישעיהו שיתן לו את בתו לאשה. ומשיב לו ישעיהו הנביא שכעת כבר מאוחר ונגזרה הגזירה לפניו יתברך. חזקיהו המלך אינו מקבל את תשובתו ועל כן מבקש מישעיהו הנביא שיגמור את נבואתו וילך.

חזקיהו המלך עולה על מיטתו, שכידוע המוות מתחיל מן הרגליים, ובהעדר תחושה ברגליים, חזקיהו זועק זעקה גדולה ומרה לקב"ה שיתן לו הזדמנות נוספת ויארץ ימיו על מנת שיוכל לשאת אשה. ומשמים נענו לו והעניקו לו חמש עשרה שנים נוספות לתקן את מעשיו ולשאת אשה, היות ונוכחו לדעת שתפילתו של חזקיהו בקעה ממעמקי ליבו ובאה מתוך תחושה כנה, שהרי אפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם אל לו להתייאש מן הרחמים.

וקשה הדבר מאוד, הרי ישעיהו ידע שכל זמן שהנר דולק

הילולא דצדיקיא

- כא - רבי מצליח מזוז הי"ד
- כב - רבי שמואל הלר
- כג - רבי אברהם פלאג'י
- כד - רבי ישכר מאיר ראש ישיבת הנגב
- כה - רבי יעקב הלוי מחסידי בית אל
- כו - רבי שלום יצחק מזרחי
- כז - רבי יצחק מקראקא מח"ס 'שיח יצחק'

המעוניין לקבל את העלון בדוא"ל ישלח הודעה: p@hpinto.org.il

במסילה נעלה

שביבי אמונה ובטחון מפקנסו של מו"ר
הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

רגלי חסידי ישמור

אחי היקר, רבי אברהם פינטו שליט"א עבר בימי בחורות בשנת תשל"ו תאוונה מחרידה ל"ע שבה נהרגו שלושה בני אדם והוא נפצע באופן קשה מאד עד שהיה נתון בסכנת חיים ממש. פציעתו הקשה הסבה צער רב ועוגמת נפש לכל בני המשפחה שדאגו לו מאד, ותפילות רבות נאמרו עליו בארץ ישראל ובעולם והרעידו את השמים בתחינה.

בחסידי שמים יצא אחי אברהם מכלל סכנה, אולם הוא נותר נכה משותק ברגליו, ונזקק להיעזר בזוג קביים שתמכו בו בצליעתו.

יום אחד החליט אחי שעליו לעלות בעצמו לקבר הסבא קדישא רבי חיים פינטו זיע"א במרוקו, ולהתחנן לפניו שיהא מליץ יושר עבורו ויפעל במרומים לרפואתו השלימה.

לצורך נסיעה זו הוא נזקק לליווי צמוד, וכך יצאנו בדרכנו מארץ ישראל למרוקו - אימי הצדקנית תחי', אחי אברהם, חבר נוסף שהצטרף אלינו ואני.

לאחר הטיסה מארץ ישראל לצרפת, נסענו ברכב למְלָגָה שבספרד במטרה לעבור שם את הגבול ולהיכנס למרוקו. כשהגענו לגבול - עלה חשש כבד בלבנו שמא נִתְקַל בבטיחה, כיון שלאחי אברהם היה רק דרכון ישראלי, ובאותם ימים שררו יחסים קשים בין מדינת ישראל לממשלת מרוקו. על כן

חששנו שמא המרוקאים לא ירשו לאחי אברהם להיכנס למרוקו עם דרכונו הישראלי, וחמור מכך - חששנו שמא יחשדו בו שהוא מרגל ויכניסו אותו לכלא חס ושלום.

השתדלנו להתחזק באמונה וביטחון בה, ואני פניתי לכולם ואמרת: "אנחנו נתעקש לעבור למרוקו, והקב"ה יעזור לנו להגיע למחוז חפצנו לשלום".

המשכנו בנסיעתנו לגבול מרוקו כשאני הנהג ברכב, ונעמדנו בתור למעבר הגבולות. כשהגיע התור שלנו שמענו את הפקיד שואל: "כמה אנשים אתם? אה, שלושה". למרות שלמעשה היינו ארבעה.

שתקנו. אף אחד לא תיקן את טעותו של הפקיד, ואני הושטתי לו "בתמימות" את שלושת הדרכונים שלא הייתה בהם בעיה - הדרכון שלי, הדרכון של אימי והדרכון של החבר שהצטרף אלינו. את הדרכון הישראלי של אחי אברהם שמרתי אצלי, חיכיתי שהפקיד יבקש אותו במפורש. אולם הפקיד הסתפק בשלושת הדרכונים ונתן לכולנו לעבור את הגבול ללא כל בעיה.

כך בסייעתא דשמיא עברנו את הגבול למרוקו, והיה זה נס גדול שדמותו של אחי נעלמה מעיניו של הפקיד שכלל לא שם לב לכך שהוא עובר יחד איתנו את הגבול.

כשהגענו לאסוויא שבמרוקו עלה אחי להתפלל על קברו של הצדיק רבי חיים פינטו זיע"א ובצעקות ובבכיות התעקש שהצדיק יפעל

במרומים לרפואתו השלימה. יום יום פקד אחי אברהם את קברו של הצדיק זיע"א והתפלל לקב"ה שיושיע אותו מנכותו.

כך הוא נהג במשך שנתיים ימים, עד שיום אחד אברהם הרגיש חיזוק מיוחד באמונה, ולפיכך הוא פנה למשרת הערבי ואמר לו שהוא מרגיש שבזכות סבו הצדיק הוא כבר אינו זקוק לקביים שלו, ותוך כדי דבריו אחז בקביים התומכות בו והשליך אותם מלפניו בחוזקה עד שכמעט נשברו.

המשרת היה המום ממעשיו, אולם נס עצום נעשה לאחי כשלפתע רגליו המשותקות החלו לזוז, והוא הלך עליהן ללא כל סיוע!

בשובו בחזרה לארץ ישראל פנה אברהם לערוך מספר בדיקות ברגליו, ובצילום שנערך ניתן היה לראות שהמתכת שהרופאים חיברו לעצמות הרגליים לאחר התאוונה נחתכה לרסיסים, וכך נתרפאו רגליו והוא יכול היה להלך עליהן.

אולם רפואתו של אחי היקר לא הייתה שלימה, כיון שרגל אחת נותרה קצרה יותר מהשנייה, וכיון שהדבר הציק לו - הוא שאל את כ"ק אבא זיע"א מדוע לא נעשה עימו נס מושלם.

"הנס שנעשה עימך הוא גדול ועצום" ענה לו אבא, "לא נעשה עימך נס מושלם כדי שתזכור את דבר הנס כל ימי חיך ולא יגבה בך לבבך". כך השיב לו אבא הקדוש זיע"א בחוכמתו המופלאה.

בטוב טעם

טעמי מנהגי ישראל

נהגו נשות ישראל הצדקניות לאפות לחמים בכל ערב שבת לכבוד שבת קודש.

הטעם למנהג זה הוא בכדי שהאשה תזכה במצות 'הפרשת חלה', לפי שבערב שבת נברא אדם הראשון שהיה 'חלתו של עולם' והאשה קלקלה חלתו של עולם, ועל ידי הפרשת החלה מהעיסה היא מתקנת קלקול זה.

טעם נוסף לאפיית חלות בערב שבת, כתבו הפוסקים; בכדי שיזכו ישראל לאכול בשבת קודש 'פת ישראל'.

במרה מפטירין

הפטרת השבוע:

"דברי ירמיהו בן חלקיהו". (ירמיה א. ב)

הקשר לפרשה: בהפטרה מסופר על ירמיהו שסירב בתחילה ללכת בשליחות ה' משום שאינו יודע לדבר כי הוא נער, וכמסופר על משה רבינו בפרשתו שסירב ללכת בשליחות ה', משום שאינו איש דברים.

נצור לשונך

תולה ארץ על בלימה

לחסידים ואנשי מעשה בלבד

לאנשים רבים חסרה הידיעה שהאיסור לקבל לשון הרע הוא אפילו כשרק מאמין בלבו, אלא צריך רק לחשוש לדבר, שמא הוא אמת, ועוד הרבה ענינים כאלו. וכן אין בני אדם יודעים כיצד לתקן את הדבר, אם עברו על איסורים אלו.

והגיע הדבר עד כדי כך שבעיני הרבה בני אדם אין זה נחשב לעוון כלל, ואף אם ידבר דברי לשון הרע ורכילות ממש, ויזכיר אותו חבירו על כך, יחשוב בליבו שהלה רוצה לעשותו צדיק וחסיד ולא יקבל את דבריו כלל, כיון שהוא רואה שנעשה הדבר כהפקר.

מן האוצר

ממשנתו של מו"ר הגה"צ
רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

אי ההתפעלות מהולדת משה

"וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי. ותהר האשה ותלד בן ותרא אותו כי טוב הוא ותצפנהו שלושה ירחים". (שמות ב, א-ב)

הקשה לפני בני שיחי, על ענין הולדת משה לאמו יוכבד בהיותה בגיל מאה ושלושים שנה. והנה לא מצינו שהתורה מתארת התפעלות והתרגשות רבה בקרב העם בשל לידת תינוק לאשה בגיל כל כך מבוגר, ולעומת זאת כאשר שרה ילדה את יצחק בגיל תשעים שנה, שהוא פחות בארבעים שנה מלידת יוכבד, ניכרים בפסוקים התרגשות והתפעמות מגודל הנס, עד אשר שרה צחקת בליבה ולא האמינה שנס זה אכן יתרחש עימה.

ועל כך שאלני בני מה ההבדל והחילוק בין הולדת יצחק להולדת משה, אשר שניהם נולדו לאמותיהן בגיל מבוגר מאוד, ובעוד שהולדת יצחק מתוארת בהרחבה בתורה ועוררה רעש גדול בעולם, הרי שהולדת משה עוברת בשקט יחסי, למרות שנולד ליוכבד בת לוי שהיתה זקנה הרבה יותר משרה בלידת יצחק.

ונראה להשיב, שבזמן הולדת יצחק לא היתה תורה בעולם ומלכות ה' לא ניכרה בקרב הכל, ולכן הולדת יצחק לשרה בגיל כה מבוגר גרמה להתרגשות והתפעמות עצומה, שאנשי אותו הדור לא האמינו שישנו כוח המסוגל לשנות סדרי עולם ולהעניק תינוק לאשה למרות גילה המתבגר.

לעומת זאת, בזמן הולדת משה, בני שבט לוי ישבו והגו בתורה בישיבה בארץ גושן, למרות שטרם ניתנה התורה. וידעו בני לוי שבכוח התורה לשנות סדרי בראשית ולהביא ניסים גדולים ועצומים, ומכיוון שהכירו ביכולת הנהגת ה' בעולם אף מעל לגדרי הטבע, הרי שהולדת משה לא גרמה להם לבלבול חושים, מכיוון שהיו אמונים הם על כך שהתורה שומרת את לומדיה ומעניקה להם יכולת הצלה, אף בדרך ניסים ומופתים.

ובאשר לשאר בני ישראל שלא היו משבט לוי ולא היו עסוקים בלימוד התורה, נראה לומר, שעצם עבודתם הקשה והיותם נתונים בסבלות מצרים, לא העניקו להם את היכולת להתרגש ולהתפעם מנס זה, שמלבד עבודתם הקשה לא ראו דבר לנגד עיניהם, ולכן לא היה זמן בידם להגיע לידי התרגשות. והמצריים למרות היותם רחוקים משמירת התורה ומצוותיה, חשו בכוחם העליון והסגולי של עבדיהם, ועל כן בהולדת התינוק לאם מבוגרת - יחסו זאת לעוד מופת בשרשרת המופתים המעניקים קיום לעם ישראל.

אמרי שפר

מדרשי חז"ל על פרשת השבוע

מילדות ומתפללות

"ותיראן המילדות את הא-להים ולא עשו כאשר דבר אליהן מלך מצרים". (שמות א, יז)
וכי מאחר שלא עשו כאשר דבר אליהן, אין אנו יודעין שקיימו את הילדים? למה הוצרך הכתוב לומר ותחיינ את הילדים?

יש קילוס בתוך קילוס. לא דיין שלא קיימו את דבריו אלא עוד הוסיפו לעשות עמהם טובות. יש מהם שהיו עניות והולכות המיילדות ומגבות מים ומזון מבתיהם של עשירות, ובאות ונותנות לעניות והן מחיות את בניהן. הוא שכתוב "ותחיינ את הילדים".

דבר אחר; "ותחיינ את הילדים" - יש מהם שראויים לצאת חגרים או סומים או בעלי מום או לחתוך בו אבר שיצא יפה. ומה היו עושות?

עומדות בתפלה ואומרות לפני הקב"ה: אתה יודע שלא קיימנו דבריו של פרעה, דברך אנו מבקשות לקיים; רבון העולם יצא הולד לשלום שלא ימצאו ישראל ידיהם להשיח עלינו לומר הרי יצאו בעלי מומים שבקשו להרוג אותם. מיד היה הקב"ה שומע קולן ויוצאין שלמים.

(מדרש רבה)

זוג מורדים

"ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור". (שמות ב, ה)

אף על פי שאין המקרא יוצא מידי פשוטו, רבותינו דרשו בו מדרש להדביר הדברים על אופניהם. גרסינן במסכת סוטה; א"ר יוחנן משום רשב"י, שירדה לרחוץ מגלולי בית אביה. ודומה לדבר "כי אם רחץ ה' את צואת בנות ציון ואת דמי ירושלים ידח מקרבה ברוח משפט וברוח בער" (ישעיה ט. ד).

ומצינו מפורש בדברי הימים ש'מרד' דהיינו כלב בן יפונה, לקח את בתיה בת פרעה, שנאמר "ובני כלב בן יפונה עיר ואלה" וגו' (דה"א ד. טו), וכתוב "ואשתו היהודיה ילדה את ירד אבי גדור מאת חבר אבי סוכו ואת יקותיאל אבי זנוח ואלה בני בתיה בת פרעה אשר לקח לו מרד".

"ואשתו היהודיה". למדנו שאשתו של כלב היתה יהודיה זו. ושינה שם אשתו, ושינה שמו, שהרי הכתוב קראו תחלה כלב בן יפונה, ולבסוף קראו מרד. וכן לאשתו בתחלה קראה שמה יהודיה, ולבסוף קרא שמה בתיה בת פרעה.

לכך אמרו רבותינו; לא נכתב ספר דברי הימים אלא לדרוש בו ענייני התורה.

ולמה נקרא שמו מרד? שמרד בעצת מרגלים.

ולמה נקראת יהודיה? שנתיהדה. כדכתיב "ורבים מעמי הארץ מתייהדים" (אסתר ח. יז), שכל הכופר בעבודה זרה - נקרא יהודי. ללמדך שמדרשות שדרשו רבותינו ז"ל תורה שלימה הן, ולכך א"ר יוחנן משום רשב"י שירדה לרחוץ מגלולי בית אביה.

(שכ"ל טוב)

שבעה שמות

"ותקרא שמו משה ותאמר כי מן המים משיתהו". (שמות ב, י)

ואביו קרא לו חבר כי בעבורו חובר עם אשתו אשר גרש.

ואמו קראה לו יקותיאל כי קותהו אל שדיה וישיבהו הא-להים אליה.

ואחותו קראה לו ירד כי בעבורו ירדה אחרי אל היאור לדעת מה יהיה בסופו.

ואחיו קרא לו אבי זנוח לאמר זנח אבי את אמי והשיב בעבור זה.

וקהת ומניקתו קראו לו אבי סוכו לאמר כסוכה הוצפן שלשה חדשים מפני בני חם.

וכל ישראל קראו לו שמעיה בן נתנאל כי בימיו שמע א-להים את נאקתם מיד דוחקיהם.

(ילקוט שמעוני)

שעבוד קשה

"וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה". (שמות ג, ב)

רבי שמעון בן יוחאי אומר; מפני מה נגלה הקדוש ברוך הוא משמי מרום והיה מדבר עם משה מתוך הסנה?

אלא מה הסנה הזה קשה מכל אילנות שבעולם, שכל צפור שנכנסת לתוכה אינה יוצאת מתוכו בשלום עד שמתחנת איברים איברים. כך היה שיעבודן של ישראל במצרים קשה מכל שיעבוד שבעולם. ומעולם לא יצא ממצרים לא עבד ולא שפחה בן חורין, אלא הגר בלבד, שנאמר "ויצו עליו פרעה אנשים וישלחו" וגו' (בראשית יב. כ).

(מכילתא דרשב"י)

פרקים במסכת חינוך הבנים

פלגי מים

בפרק הקודם דיברנו על כך שהורים שהם משתדלים לפתח עם הילדים יחסי קירבה וידידות, משוחחים איתם בנעימות ובשלוה והם גם מתייחסים אליהם בסבלנות ובשמחה, הורים שכאלה אינם אמורים להתפעל מכל שמץ של התנהגות רגזנית מצידם במצבים מסויימים. כל שכן שאין להם להתיימשך בכל פעם שהילדים לא התנהגו בדיוק כפי שמצופה מהם.

חידדנו את התובנה שילד מתנהג בדרך כלל בצורה מכובדת ואחראית, ותפיסה זו צריכה ללוות אותנו בכל רגע נתון מבלי להתייחס למעידות חד פעמיות שמלוות כל ילד במהלך שנותיו הילדותיות. רק כך נזכה ללוות את ילדינו ברגעים הטובים והפחות נעימים ולהציעי אותם בבטחה אל חוף מבטחים.

כהורים וכמחנכים אל לנו להתפעל מתגובות חד פעמיות - כאלו שבדרך כלל הן מצניחות את מצב הרוח מיאגרא רמה לבריאה עמיקתא' ואף גורמות להעכיר את האווירה הטובה בבית הילדים מחוננים במתנת שמים בחושים

אנשי אמונה

אורחות חיים מתוך הספר "אנשי אמונה" לתולדות צדיקי משפחת פינטו זיע"א

עיר של חכמים וסופרים במרוקו היתה העיר מאקנס. רבה של העיר לא רווה נחת מאנשי קהילתו. תלמידי חכמים רבים בעיר, ראו עצמם כבעלי דעה והביעו את דעתם בכל נושא אפשרי, ולעיתים קרובות נגרמה מחלוקת גדולה בין רב העיר לשאר תלמידי החכמים.

היה זה בשעה שרבי חיים פינטו זיע"א, הגיע לביקור בעיר, ובשיחה שקיים עם המרא דאתרא, הביע רב העיר את מורת רוחו מתלמידי החכמים שבעיר, שאינם חולקים לו כבוד וחולקים עליו בסוגיות הלכתיות רבות.

רבי חיים זיע"א ניחם אותו, ודבר על לבו:

"הדור הזה לא רוצה לקבל את האמת, ולכן רבות הן המחלוקות שלא לשם שמים. אבל אתה, כרב, צריך להתנהג תמיד לפי האמת שלך, ולנסות להמעיט את המחלוקות עד כמה שאפשר. ולא עוד, אלא עליך לדעת, כי לבחירתך כרב העיר על ידי בית דין של מטה, קדמה בחירה על ידי בית דין של מעלה. ולכן, כל אחד ואחד צריך לקבל ולכבד בחירה זו."

בהזדמנות הקרובה, כשפגש רבי חיים זיע"א את אחד מתלמידי החכמים שלא נהג כבוד ברב העיר, הוכיח אותו על כך, ואמר לו כי אין זו דרכה של תורה. כבוד התורה מתחלל על ידי כך, וכל המחלל את התורה - סופו שגופו יהא מחולל על ידי הבריות.

מסתבר גם שאותו תלמיד חכם, לא היה תוכו כבוד. הוא החציץ פנים כלפי הצדיק ולעג לו.

רבי חיים זיע"א אחז בפלך השתיקה. הוא ניסה לדבר על לבו של הלה בחדר צדדי, ללא נוכחים נוספים. לאחר שאותו חצוף סירב לדבר עם הצדיק, פנה רבי חיים זיע"א לכל הנוכחים, וביקש מהם שיעזבו את החדר.

כשיצאו כולם מהחדר, אמר לו רבי חיים זיע"א: "אתה לא צודק כלל בדבריך. ולא עוד, יש לי אות שיוכיח לך שדברי נכונים."

"ומהו האות" שאל? "האמנם אמת הדבר, כי ביום תענית אסתר חשת ברע, לקחת פרוסת עוגה ורצית לאוכלה? אלא שבדיוק באותו רגע דפקו בדלת, ואתה חששת פן יראו שאתה אוכל ביום התענית, לקחת מיד את העוגה והצנעת אותה בכיס הגלימה..."

הצדיק, המשך לגלות לו ביחידות, את מסתורי מעשיו:

"לאחר שדפקו בדלת, יצאת לחדר צדדי כדי לאכול את העוגה, אותה אכלת מבלי לברך עליה, מרוב פחד וחיפזון. כשסיימת לאכול את העוגה, שתית מים מכד, כשאתה טובל בכד את כל ראשך. ומאז אתה סובל מכאבי ראש."

כעת, כשהבין כי איש א-להים קדוש עומד לנגד עיניו, לא היה טעם לנסות להכחיש את הדברים. הוא נפל לרגלי הצדיק, נישק את ידיו וביקש בבכי מר את סליחתו.

הקהל שהמתין מחוץ לחדר, הוזמן לסעודת מצוה שערך אותו תלמיד חכם לכבודו של הצדיק, ובמעמד קהל רב הביע בפני רב העיר, חרטה וסליחה על כל מעשיו, וקיבל על עצמו להיזהר ולהישמר בכבודם של חכמי ישראל.

לכל הסיפור הזה, היה עד ראייה ושמייעה רבי אהרן חסין זצ"ל, מחבר הספר 'מטה אהרן' שכיהן כאב בית הדין בעיר מוגאדור.

המודל הזה נקבע בלבו למשהו זר ומתנכר, כזה שמאיץ בו לברוח (לאו דווקא במובן הפיזי) ולהיות משהו אחר, משהו שונה.

ולהיפך; אם אנו שולטים על צורת התגובה שהרי אנו כבר מודעים לנפילות ולמעידות במהלך ימי הילדות ומגמדים את המעשה למול ההערכה והאמפטיה שיש לנו כלפי הילד, כי אז הקשר היציב והבריאה יאפיל על מעשה או על כשל חד פעמי.

אם נתבונן לרגע במצב נתון זה, נבחין ונודה שאכן זהו חסר חינוכי עצום. אך אם ההורים מתבוננים בעוצמה שבידם, ומודעים לחשיבות העליונה של טיפוח הקשר הנפשי בינם לבין הילד, וגם משקיעים בכך מחשבה, זמן וסבלנות, הרי הם בונים בכך גשר יציב ללבו של הילד. במעשים אלו הם בעצם בונים את נפשו ומעודדים אותו להתאמץ ולהצליח.

גם אם יוצרו במשך הזמן כל מיני מעשים חריגים, וכאלו בודאי שיקרו ואין בכך שום פגם חינוכי חסר תקנה, הרי שאין בכוחם של מצבים חריגים לערער את הבניין החזק הזה, ואין בהם יכולת להמיס את מעטפת החום והאהבה שבנינו במשך שנים סביב עולמו של הילד.

כאשר הימים השגרתיים בבית עוברים ברוגע ונעימות, האווירה הזו מושכת את הילד בטבעיות אל החממה הביתית ולציית לדברי הוריו. הילד בחושי המחוודדים יחוש בגישה העקרונית כלפינו ויראה את דרכי הבית של הוריו כהצלחה, ובהן הוא ישאף להוכיח את עצמו.

מחוודדים, והאבחנה שלהם מלמדת אותם כיצד להתייחס בצורה נכונה לכל מקרה חריג.

ניתן להמחיש את הרעיון בצורה יותר מופשטת:

בין שני ידידים קורה לעיתים שהאחד מתרגז על רעהו בגלל מקרה מסויים, הוא גם יכול להעלות את הטונים ולצעוק עליו. כעת, אם הם ידידי אמת הרי האחד יודע ומכיר בעובדה שחבירו הוא ידיד אמת ונאמן לו. במשך שנים רבות הוא דיבר איתו בידידות וגם להבא הוא ימשיך את הקשר החברי וידבר איתו בעתיד בידידות. אלא מאי? בשעה זו הוא פשוט נתון במצב של מרירות וכעס ואינו שולט על טון דיבורו. לא יעלה על הדעת, אם כן, שדווקא מקרה חריג שכזה הוא זה שיקבע את רמת הקשר ביניהם.

דוגמא זו, הלקוחה מתוך הספר הנפלא 'שלום בנייך', כמו שאר הדברים דלהלן, משקפת במדוייק את הדינמיקה והאווירה המתחלפת בין כתלי הבית. כל בית נורמטיבי נקלע לעיתים למצבים מתוחים (ישנם בתים שהאווירה מתחלפת בממוצע של פעם ביום, יש בממוצע של פעם בשבוע, יש בממוצע של 'פעם אחת בחודש דיים' ויש בממוצע של אחת לשנה).

בדרך כלל כל ילד רגיל מציב לעיתים מצבים מאתגרים כאלו שמושכים אליו כעס ורוגז, אך האתגר שלנו כהורים הוא שלא יהיה מצב זה שייניע אצלנו את מנוע הכעס וירחיק אותנו מעלינו. השאלה היא איך נוהגים ההורים בחיי היום יום. אם הילד מרגיש שההורים מתייחסים אליו בנוקשות, בקרירות, בקוצר רוח, בחוסר הערכה, בהזנחה - הוא חש כבלתי שווה, כבלתי הגון וכמי שאינו ראוי ואינו מוצלח בעיניהם.